

להפוך עם חופשי בארצנו

המלחמות לעצמאות ישראל והתחדשות עמנו בארצנו

אָבֵא שֶׁל יוֹחַאִי / תְּרַצָּה אֶתָּר

אָבֵא שֶׁל יוֹחַאִי

לֹא חֲזַר הַבֵּיתָה

אָבֵא שֶׁל יוֹחַאִי

לֹא יִחְזַר הַבֵּיתָה

אָבֵל אָבֵא שֶׁל יוֹחַאִי

תִּמְיֵד יִהְיֶה אָבֵא שֶׁל יוֹחַאִי

כָּכָה אֶמְרָה לִי סִבְתָּא.

וּפְעַם יִלְדִים בְּחֶצֶר

שֶׁאֵלוּ אֶת יוֹחַאִי

”אֵיפֹה אָבֵא שְׁלֵדָּ?”

וְהֵם הָיוּ רַעֲשָׁנִים כְּאֵלֶּה

וְגִדּוּלִים...

שֶׁתֵּק יוֹחַאִי וְחֶפֶשׁ וְחֶפֶשׁ מְלִים.

זָקֵף אֶת הָרֹאשׁ

וְהִרְכִּין אֶת הָרֹאשׁ

(יוֹחַאִי רַק בֶּן שְׁלוֹשׁ)

וּלְבַסּוֹף הוּא כְּאֵלוּ עֲצַם אֶת עֵינָיו

וְאָמַר בְּקוֹל רֶדֶד וּפְלֵאִי

אָבֵא שְׁלִי אֵינְנוּ עֹכְשׁוּ

אֲנִי

אָבֵא שְׁלִי.

משימות

1. התבוננות במבנה החיצוני של השיר "אבא של יוחאי" מרמזת על סערת רגשות: שורות יוצאות נכנסות, אי-שקט. רק השורות הראשונות מציינות את העובדה שאבא של יוחאי לא חזר הביתה. תארו את סערת הרגשות מבחינה חיצונית (מבנה השיר) ומבחינת התוכן.
2. בבית הראשון בשיר חוזרות שתי השורות. מה השוני ביניהן? מדוע חוזרות שתי השורות, ומדוע השוני?
3. המספר את האירוע הוא, כנראה, ילד גדול קצת יותר, העוקב אחר התמודדותו של יוחאי עם אבדן אביו. נסו להסביר מה עובר על ילד בן שלוש כשילדים גדולים שואלים אותו שאלה רגישה כל-כך כמו 'איפה אבא שלך?'.
4. מה דעתכם על תשובתו של יוחאי?
5. ברוב סופי השורות לא נמצא סימני פיסוק. כיצד נקרא אמצעי זה? ומדוע משתמשת בו הכותבת?
6. מדוע בוחרת הכותבת בדמות של סבתא כדי לקיים את הדיון על המוות?
7. כיצד מבטאת הכותבת את העצב בשיר?
8. בכל בית בשיר אפשר למצוא זוג של ניגודים. זהו אותם, והסבירו את משמעותם.

תפלה / חיים גורי

הבא ברכה לנערים – כי באה עת
ראה אותם שותקים ונכונים¹ – ועיניהם דולקות.
ראה, יורד הערב,
רוח בצמרות הארן מרטט.²
קרוב יהי הליל, והמה מעטים מאוד.

ברכם, אלי, כי באה עת
כוכבים הצתו,
ומחנות רבים נאספים מעבר.
כי מי יראה אור-יום! ומי יפל ומת?
הנצחון ישג או אם תבוסה³ וקבר?

ברכם, אלי, ברך יוצאי למלחמה.
ברך נשקם לבל יחטיא... ברך ביתם.
ברך את זה העם, את נערי וְלוֹחְמָיו,
עד קרב יתם.
הנה יצאו שקטים וצערם אובד,
ועלטה⁴ כבדה וליל בהרים.
ברכם – כי באה עת.
הבא ברכה לנערים.

1 נכונים – מוכנים, מזמנים.

2 מרטט – רטט – רעד, זעזוע.

3 תבוסה – מפלה.

4 עלטה – חושך, אפלה

משימות

1. א. העתיקו מהשיר פעלים בצורת ציווי.
ב. אל מי פונה המשורר בצורה זו?
2. אנו מכירים צירופים שונים לתפילות. תפילת יחיד חרישית, תפילה בציבור בבית הכנסת, תפילה בחיק המשפחה ובקהילה. אולם ישנה תפילה ששייכת לעם כולו. למשל, בעת מלחמה, כשרוב האוכלוסייה מגויסת, כולם מתפללים אותה תפילה.
כשאתם שומעים את המילה "תפילה", אילו מחשבות עולות במוחכם?
3. השיר "תפילה" מאת חיים גורי נכתב בתקופת מלחמת העצמאות. הביטוי "נערים" מסגיר את התקופה, כי אז נלחמו גם בני 15 - 16. אפשר להבחין כי הכותב נסער. שימו לב למבנה החיצוני של השיר: הבתים אינם סימטריים, אין חלוקה ברורה, כל שורה באורך אחר.
תארו כיצד המבנה החיצוני של השיר מסמל את התחושה של הכותב.
4. קיימים בשיר מילים וביטויים היוצרים אווירת דאגה וחשש, זהו והעתיקו אותם.
5. מהי המילה המנחה בשיר?
העתיקו אותה בכל צורותיה הלשוניות.

6. כוחה של ברכה

במסורת היהודית יש לברכה כוח רב. בספר **בראשית** מובאת ברכת יצחק ליעקב וברכת יעקב לבניו, ובסוף ספר **דברים** מובאת ברכת משה לבני ישראל לפני מותו.
יש אומרים כי כדי שהברכה תתקיים, נדרשים שלושה תנאים: המברך ראוי לברך, המתברך ראוי להתברך והזמן ראוי לברך בו.
בשיר שלנו נראה כי מתקיימים שלושת התנאים: הכותב מייצג את הציבור

המבורכים הם הלוחמים למען המולדת, והזמן היא ראשית המדינה –
מלחמת העצמאות
הסבירו מדוע ראוי שהברכה תתקיים.

כיום קיימת תפילה לשלום חיילי צה"ל. אומרים אותה באירועים שונים ואף
בבית הכנסת.

"מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את חילי צבא לישראל,

העומדים על משמר ארצנו וערי אלוהינו מגבול הלבנון ועד מדבר מצרים ומן הים
הגדול עד לבוא הערבה, בנבשה באויר ובגים. ותן ה' את אויבינו הקמים עלינו
נגפים לפניהם. הקדוש-ברוך-הוא ישמר ויציל את חילינו מכל צרה וצוקה ומכל
נגע ומחלה וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם. ידבר שונאינו תחתייהם
ויעטרים בכתר ישועה ובעטרת נצחון. ויקים בהם הכתוב: כי ה' אלוהיכם ההולך
עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם:
ונאמר אמן.

